

Швидка оцінка доцільності надання грошової допомоги Торецька громада, Донецька область

Жовтень 2023 року
Україна

КЛЮЧОВІ ТЕЗИ

За даними опитування, **постійні обстріли** були основною перешкодою у доступі до ринків для усіх 20 споживачів, тоді як усі 12 ритейлерів повідомили, що **нестабільне електропостачання** було перешкодою для функціональності ринку.

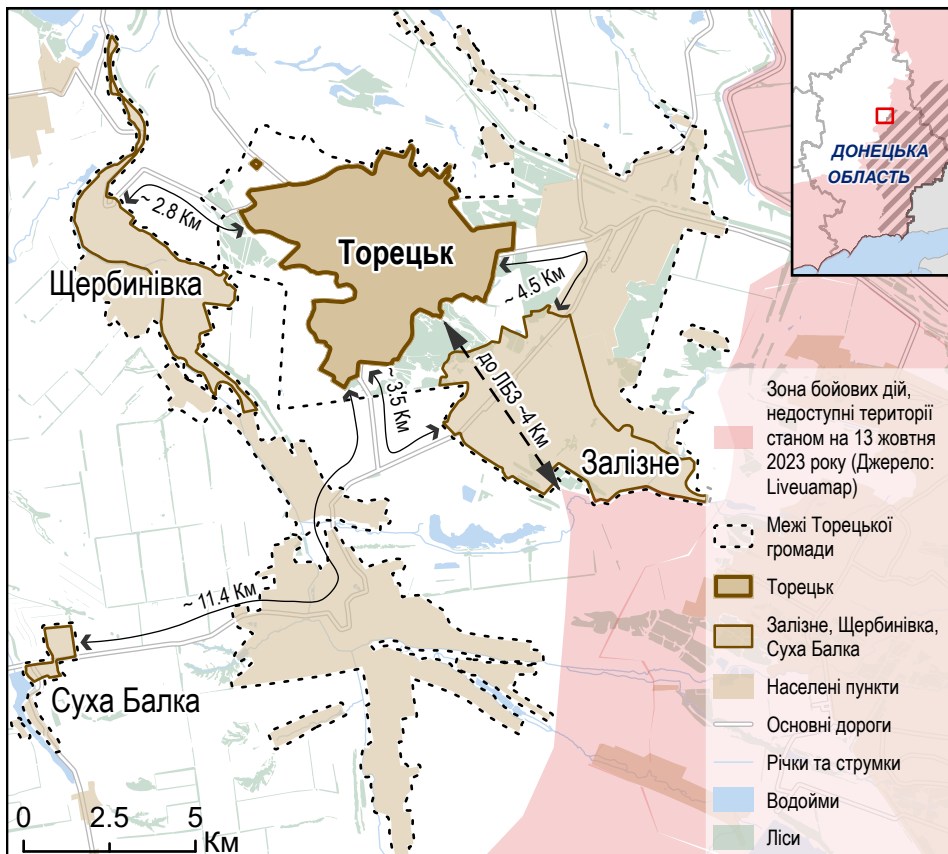

Усі опитані споживачі (20 з 20) зазначили, що **ціни на товари зросли** протягом останніх 2-4 тижнів і, що вони **не можуть дозволити собі** необхідні товари.

15 з 17 товарів можна було придбати принаймні в одного ритейлера громади, **але зимовий одяг та тверде паливо не продавав жоден опитаний ритейлер**. Окрім того, менше п'яти опитаних споживачів повідомили, що ці товари наявні, що свідчить про важкодоступність таких товарів у громаді.

Карта 1: Торецька громада, населені пункти респондентів та відстань до адміністративного центру - Торецька

КОНТЕКСТ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ

Торецька громада знаходиться за 4 км від лінії фронту в Донецькій області. Керівництво громади повідомляє про **населення близько 13 000 людей**, включаючи 250 дітей та 150 одиноких літніх людей.¹ Електропостачання обмежене, централізоване водопостачання не забезпечується, а газопостачання в громаді відсутнє з 2022р. За даними УКГС ООН, гуманітарні організації забезпечують громаду продуктами харчування та питною водою, а міжвідомчі конвої час від часу постачають побутові речі, засоби гігієни та медикаменти.

Через близькість до лінії фронту, Торецька громада часто обстрілюється, що призводить до значного рівня пошкоджень цивільної інфраструктури. Це дослідження було ініційовано Цільовою робочою групою РГНГД з питань доцільності надання допомоги готівкою та ваучерами для оцінки обґрунтованості надання грошової допомоги в Торецькій громаді. Враховуючи безпекову ситуацію, багатоцільова грошова допомога (БЦГД) є потенційним способом забезпечення того, що місцеві спільноти зможуть задовольняти свої основні потреби, з меншими ризиками для гуманітарних партнерів. Проте, ефективність надання БЦГД, замість негрошової допомоги залежить від функціональності ринку.

МЕТОДОЛОГІЯ:

Партнери по Цільовій команді ACTED та Save the Children опитали 12 ритейлерів та 20 споживачів в громаді. Усі інтерв'ю було проведено телефоном через безпекову ситуацію в Торецьку. Збір даних проводився з 2 по 13 жовтня 2023р.

Результати оцінки загальної ситуації, представлені у цьому інформаційному бюлетені, слід розглядати як індикативні.

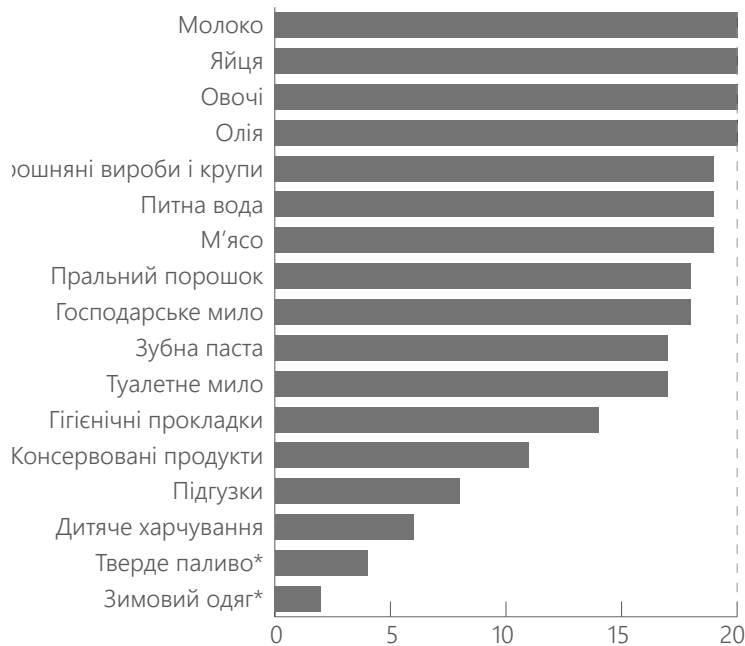
Наявність та цінова доступність товарів

Більше половини опитаних споживачів повідомили про наявність більшості товарів, як продовольчих, так і непродовольчих. Підгузки та дитяче харчування, як повідомляється, були менш доступні. Разом з тим, варто зазначити, що Уряд України проводив евакуацію дітей з прифронтових районів Донецької області, тому, ймовірно, попит на ці товари нижчий.

Попри відносну наявність товарів, за повідомленнями, ціни на них високі. Усі споживачі (n=20) зазначили, що ціни на товари зросли протягом 2-4 тижнів до проведення опитування, і **всі споживачі (n=20) повідомили, що не можуть собі дозволити необхідні товари.**

Тривожним виключенням у відносній наявності товарів є товари для проходження зимового періоду. **Найменш наявними товарами були тверде паливо і теплий одяг.** Споживачі пояснили, що міська адміністрація надає певну кількість вугілля, але жителі не впевнені, що його вистачить на зиму. За даними Оцінки ризиків зон екстремально низьких температур REACH, **Краматорський район, в якому знаходиться Торецьк, є одним з семи найвразливіших по всій країні, особливо з точки зору незахищеності населення та браку потенціалу протидії.**

Графік 1: Наявність товарів, за повідомленнями споживачів

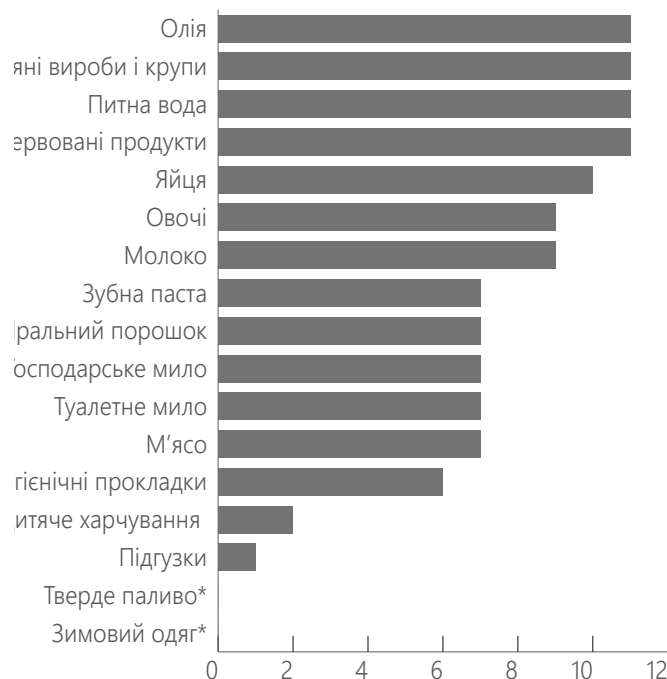

Постачання

Усі (12 з 12) ритейлерів вважали, що ринок може задовольнити попит тільки частково, при цьому 8 з 12 зазначили, що постачання основних товарів є недостатнім. 3 з 11 опитаних ритейлерів, які продавали продовольчі товари, 6 мали змогу забезпечити 7-денний запас. 6 з 8 ритейлерів, які продавали НПТ, могли забезпечити 7-денний запас. Втім, **жоден з них не був впевненим, що зможе забезпечити запас на період більше тижня, що підкреслює непередбачуваність ситуації на прифронтових територіях.** Вони також додали, що, через нестабільне електропостачання, забезпечувати запас товарів, які потребують зберігання в холодильнику, неможливо. Серед ритейлерів, які не могли забезпечити 7-денний запас товарів, **5 з 6 відзначили високі оптові ціни в якості перешкоди, а 6 з 6 повідомили про меншу кількість постачальників у цій місцевості.** 3 з 6 ритейлерів також зазначили про відсутність товарів у постачальника.

Окрім того, попри те, що **12 з 12 ритейлерів вказали, що обстріли та ракети мали негативний вплив на їхню діяльність, жоден з них не повідомив, що комендантська година, контрольні пункти пропуску або присутність озброєних військових перешкоджали їхній роботі.**

Графік 2: Товари, які продають опитані ритейлери

*Тверде паливо включає дрова, брикети та/або вугілля, а зимовий одяг включає зимовий верхній одяг, зимове взуття та/або теплі ковдри.

Доступ до готівки та ринків

Проблеми споживачів з доступом до готівки та ринків в основному підпадають під 2 категорії: безпекові перешкоди та інфраструктурні перешкоди. Через наближеність до лінії фронту Торецьк зазнав значних руйнувань та продовжує регулярно обстрілюватись. Більше того, **вік половини (10 з 20) опитаних споживачів був 60 років і старше;** це в цілому підтверджується даними про структуру населення на прифронтових територіях, наданими місцевою владою, у яких спостерігається непропорційно велика кількість літніх людей та/або людей з інвалідністю. Одна з респондентів у віці 70 років повідомила, що змушена їздити на велосипеді з північної частини громади до Торецька, щоб забрати пенсію з банкомата, інколи доводиться їхати під час обстрілу, оскільки у її місцевості немає електропостачання. Її досвід є яскравим прикладом того, як безпекові фактори та інфраструктурні проблеми у сукупності посилюють негативний вплив, і якими є наслідки для вразливих членів спільноти.

Безпекові перешкоди у доступі

Перешкоди, пов'язані з війною, були найбільшою проблемою для споживачів. **Усі (20 з 20) споживачі** зазначили, що **страх обстрілу був перешкодою у доступі до ринків та банкоматів**. 11 з 20 споживачів також відзначили страх насильства та активні бойові дії. Втім, жоден із споживачів не вказав комендантську годину, контрольно-пропускні пункти, озброєних військових або страх переслідування/пограбування як безпекову перешкоду у доступі.

Попри те, що, за даними опитування, банкомати, банки та Укрпошта працюють у громаді, **усі 20 споживачів зазначили, що дорога до них є небезпечною**. 14 з 20 повідомили про проблеми в роботі банків та банкоматів, незважаючи на те, що вони дійсно працюють. Споживачі пояснили, що під час відключень електроенергії банкомати не підключені до генераторів і тому ними неможливо скористатися. Один із споживачів відзначив довгі черги до банкоматів у час, коли вони працюють. Згадувались і більш серйозні проблеми - один із споживачів повідомив про **відсутність бомбосховищ** біля банку, який зачиняється під час повітряної тривоги, і додав: «Люди ризикують життям, щоб отримати гроші.» 14 споживачів зазначили, що не почуваються у безпеці через присутність озброєних військових та страх потрапити під обстріл. Разом з тим, за словами іншого споживача, готівка потрібна, оскільки це єдиний спосіб оплати за товари, коли відсутнє електропостачання.

Інфраструктурні перешкоди у доступі

Хоча, за словами споживачів, банки та банкомати були основними місцями отримання готівки, **12 (з 20) споживачів повідомили, що вже отримували гуманітарну допомогу** у вигляді готівки, 7 могли отримати доступ до готівки у відділенні пошти, а 6 отримали готівку від родичів, друзів або інших членів спільноти. Втім, 13 з 20 зазначили, що не мають достатньо готівки на руках, щоб придбати необхідні товари. Одна літня жінка розповіла, що, незважаючи на те, що вона живе далеко від ринку, змушена йти пішки, тому що не може дозволити собі оплату проїзду на автобусі (20 грн в один бік). Вона також купує продукти харчування в кредит, тому що не може дозволити собі того, чого потребує. **Усі опитані споживачі повідомили, що не можуть дозволити собі необхідні товари через високі ціни.**

Як споживачі, так і ритейлери повідомили, що пошкодження інфраструктури були серйозною проблемою. Половина споживачів хвилювалась, що через перебої в роботі каналів зв'язку вони не зможуть ні з ким зв'язатись, якщо вони будуть не вдома у разі надзвичайної ситуації. Трохи більше половини споживачів зазначили, що скорочений графік роботи ринку ускладнював регулярний доступ.

Відсутність електропостачання була серйозною проблемою для усіх 12 ритейлерів, 11 стикалися з регулярними відключеннями, тоді як у 12-ого ритейлера не було електроенергії взагалі. Тільки у 4 ритейлерів є генератор. За наявності електроенергії, 9 з 12 ритейлерів мають інтернет або мобільний зв'язок. Усі 12 ритейлерів повідомили, що за наявності електроенергії приймають оплату через перекази у мобільних додатках, 9 використовують POS термінали, 8 дозволяють купувати товари в кредит. Ритейлери, які пропонують споживачам можливість придбати товари в кредит, зазначили, що до половини їхніх покупців користуються такою можливістю.

Висновки

Більшість товарів наявні на ринках, а місцеві жителі можуть отримати доступ до ринків та готівки тим або іншим чином. Проте, спроби отримати доступ до ринків та фінансових послуг несуть в собі ризик для потенційних бенефіціарів багаточислової грошової допомоги. Відповідно, не варто розглядати надання БЦГД в якості способу задоволення основних потреб, позбавленого ризиків. Надання негрошової допомоги також несе в собі ризик, зокрема для партнерів, представників влади та бенефіціарів, залучених до її видачі. Гуманітарні партнери, які визначають найкращі шляхи надання допомоги в Торезьку, повинні ретельно враховувати ризики та передачу ризиків, пов'язаних із різними способами надання допомоги.

Огляд методології

Це дослідження було ініційовано Цільовою робочою групою РГНГД з питань доцільності надання допомоги готівкою та ваучерами для оцінки функціональності ринку та доступності на важкодоступних територіях, включаючи території в межах 30 км від лінії фронту, нещодавно звільнені території та території, що опинилися у критичній ситуації, де регулярна програма

діяльність може бути ускладнена.

Дані було зібрано двома членами цільової групи: ACTED та Save the Children. Структуровані опитування ключових інформантів було проведено телефоном з 2 по 13 жовтня. **Результати варто розглядати як індикативні.**

КІНЦЕВІ ПРИМІТКИ

- ¹ Цифри та опис гуманітарної ситуації були надані керівництвом громади та отримані в двосторонньому порядку від УКГС ООН в листопаді 2023 р.
- ² Там само.
- ³ Там само.
- ⁴ Українська Правда, «[Поліція евакуювала всіх дітей із 12 прифронтових населених пунктів Донецчини](#)» 17 жовтня 2023р.
- ⁵ REACH, «[Оцінка ризиків зон екстремально низьких температур 2023/24.](#)» серпень 2023р.